

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 323:327.5(477+(470+571))
DOI 10.30970/vir.2020.48.0.11033

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» У ПОЛІТИЦІ РОСІЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Ірина Богінська

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, Україна, 21021, тел. +380(432)50-89-48,
e-mail: i.boginska@donnu.edu.ua*

Аналітичний підхід, спрямований на встановлення зв'язку між зовнішньою політикою та політикою ідентичності, розкриває світоглядні засади і переконання осіб, які ухвалюють зовнішньополітичні рішення. Виявлення такого зв'язку дає змогу зрозуміти політичне рішення, яке неможливо пояснити у категоріях раціонального вибору або відповідності довготерміновим інтересам. Безперечно, рішення щодо анексії Криму, розв'язання збройного конфлікту на Сході України є такими, що важко пояснити простим намаганням приростити території. Сучасний стан російсько-українських відносин визначається конфліктом ідентичностей. І Україна, і РФ відійшли від логіки пострадянського стану і намагаються створити політичні проекти, спрямовані у майбутнє. В умовах збройного конфлікту український політичний проект розбудовується на антиросійській основі, а його успіх передбачає подальше дистанціювання від Росії. Російський політичний клас також проводить політику негативізації образу сусідньої держави, створюючи наратив про штучність кордонів сучасної України та надзвичайну слабкість її державних інститутів (failed state). Водночас він активно просуває ідею про українців і росіян як «один народ». Ця «велика ідея», поміщена в офіційний дискурс на догоду націоналістам, не стільки спрямована на виправдання дій В. В. Путіна в Україні, скільки формує російську політику ідентичності на перспективу. Розв'язання конфлікту ідентичностей зумовить формування сучасних політичних націй, які визначатимуть географічні кордони своїх держав. Для України важливо, щоб зміцнення української політичної нації стало тим чинником, який впливає на уявлення росіян про можливі кордони їхньої власної держави.

Ключові слова: ідентичність; зовнішня політика; політична нація; кордони; наратив; офіційний дискурс; Україна; Російська Федерація.

Сучасний етап політики ідентичності РФ характеризується конструюванням «ключових міфологем». У намаганні розібратися зі складною сумішшю нової,

радянської, імперської, етнічної, релігійної, регіональної ідентичностей, російський політичний клас меншою мірою зосереджений на «самому собі». Навпаки, він вибудовує ідентичність через конфронтацію з зовнішнім світом і конструювання образу «Іншого», який би допоміг російському суспільству усвідомити власну унікальність. Отож російську політику ідентичності варто досліджувати, порівнюючи її з ідентичністю значущого «Іншого». Тривалий час дискусії про пострадянську ідентичність точилися навколо співвідношення і взаємодії Росії з Заходом. Ще донедавна більшість росіян не вважала Україну «закордоном». Транзит з категорії «своїх» у групу «чужих» на рівні масової свідомості став наслідком негативізації образу України у російському офіційному і медійному дискурсах упродовж 2014–2019 рр. Усвідомлення цього факту дає змогу: по-перше, досліджувати дії Росії в Україні, насамперед після анексії Криму, як конфлікт ідентичностей; по-друге, оцінювати поточний стан так званого «пострадянського простору» не у світлі геополітичного суперництва Росії і Заходу за домінування над «states-in-between». Для України можливість проводити власну політику ідентичності – це тест на спроможність держави, яка відійшла від логіки «пострадянської країни» і розпочала новий етап розвитку. Дистанціювання України від Росії є наслідком формування української політичної нації, а не результатом «змови» внутрішніх сил або зовнішніх гравців. Анексія Росією Криму та збройний конфлікт на Сході України сформували антиросійське підґрунтя для формування української політичної нації і передчуття того, що український політичний проект може бути успішним за умов максимального відокремлення України від Росії. З проекцією на Росію можна стверджувати, що незалежна Україна фактом свого існування сприятиме формуванню російської політичної нації і виходу з кризи ідентичності, в якій РФ перебуває після 1991 р. Навіть російські експерти не відкидають таку перспективу після 2014 р., зауважуючи, що у цьому випадку «йдеться не про приєднання Криму, скільки про від'єднання України» [20].

У спробах пояснити дії Росії в Україні багато дослідників недооцінюють зв'язок між ідентичністю і зовнішньою політикою. І хоча думки щодо геополітичного реваншизму РФ не є безпідставними, важливо приділяти увагу впливу ідей на зовнішню політику. Однією з концепцій політики РФ у найближчому сусідстві стало уявлення про існування великого «руського миру» і російської цивілізації, яка виходить поза межі державних кордонів Росії. Загалом цю концепцію сприймали на Заході як інтелектуальну архаїку. Вона не становила проблем для системи міжнародних відносин або європейської безпеки. Саме тому поведінка Москви у березні 2014 р. стала неочікуваною для більшості західних лідерів і аналітиків, які не були занурені у внутрішній російський дискурс, що розвивався доволі ізольовано від глобальних тенденцій [11].

Аналіз наративів, які поширювали російські президенти задля пояснення або виправдання своїх дій, складає альтернативний спосіб дослідження зовнішньої політики РФ, що базується на висловлюваннях самого актора [3]. Йдеться не про те, чи говорять російські президенти правду і чи варто їхнім висловлюванням

довіряти. Йдеться про «свій погляд на світ», який обумовлює ухвалення того або іншого рішення, і спроби створити «нову реальність». Публічні політичні наративи – це штучні конструкції, які вибірково використовують різні елементи, щоб створити бажане повідомлення задля досягнення конкретної мети. Наприклад, історичний аргумент у проектуванні Росією геополітичного простору Євразії має вагоме значення, оскільки пов'язує її з іншими державами спільним історичним досвідом. На практиці це наділяє РФ певною легітимністю для реалізації своїх зовнішньополітичних інтересів у зазначеному регіоні. Безперечно, дискурс, створений навколо власного геополітичного простору, є важливим для розуміння зовнішньої політики. Проте зовнішньополітичні рішення не завжди відповідають довготерміновим інтересам. Враховуючи внутрішньополітичну популярність В. В. Путіна, рівень якої лише зріс після анексії Криму, можна припустити, що президентський наратив резонує з розумінням росіянами самих себе. Отож для дослідження політики РФ щодо України вагомим значення набуває дискурс, створений навколо російської ідентичності.

Метою статті є встановлення зв'язку між політикою РФ щодо України та політикою російської ідентичності.

Після розпаду СРСР Росія розвивалася у пострадянській парадигмі. Вона відмовилася «вписатися» в проект «Великої Європи», побудований на цінностях Євroatлантики, і опинилася у складній і незвичній для себе геополітичній і культурно-психологічній ситуації. Вихід з кризи ідентичності на початку 1990-х років дехто вбачав у перетворенні Росії на звичайну національну державу [21]. Автор концепції «Острів Росія» В. Цимбурський зважав на соціокультурні відмінності Росії і Європи постмодерної, отож не виключав актуалізацію для РФ вже застарілих ідей суверенітету і національної держави. На відміну від інших концепцій політики національно-державної ідентичності, теорія В. Цимбурського давала змогу відповісти на важливе питання – чому Росія не може прийняти нові кордони й відмовитися і від імперського реваншу, і від націоналістичного іредентизму. Для розуміння того, чим є Росія і чому їй варто зберігати геополітичний суверенітет, В. Цимбурський звертався до цивілізаційної теорії. Протилежний погляд на політику ідентичності РФ ґрунтується на припущенні, що Росія не зможе стати національною державою. Як зазначає О. Міллер, «сприйняття нації-держави в якості норми можна вважати одним з прикладів некритичного євроцентризму сучасної російської політичної думки... Особливості... радянської спадщини, а саме інституціоналізація і територіальне закріплення етнічності, унеможливають побудову нації-держави» [16]. Радянський Союз як імперія спирався на потужний концепт, спрямований на конструювання транснаціональної ідеологічно вмотивованої ідентичності. І хоча розпад СРСР, спричинений у тім числі загостренням національних суперечностей, поклав кінець концепту, «радянська людина» виявилася надто живучою, як і контури адміністративних кордонів [15]. З широкого набору ідей, що з'явилися в дискурсі про пострадянську ідентичність РФ, врешті-решт обрали ті, що здавалися

найпридатнішими для легітимації режиму і зміцнення незалежності, сили і впливу російської держави. У Концепції зовнішньої політики РФ (2016) Росія позиціонується як «один з впливових центрів сучасного світу»; держава, яка «проводить самостійний і незалежний зовнішньополітичний курс»; держава, зовнішня політика якої «характеризується послідовністю, наступництвом і відображає унікальну, сформовану століттями роль Росії як врівноважувального чинника у міжнародних справах і розвитку світової цивілізації» [14]. Розглядаючи себе як глобальну силу на євразійському просторі, Росія не ототожнює себе ані з Європою, ані з Азією. З цього виникає чимало запитань щодо російського політичного проекту. Частково відповідь щодо контурів цього проекту міститься у концепції ЄАЕС, що стала 2011 р. основою зовнішньополітичної частини президентської програми В. В. Путіна. Для російського президента Євразійський Союз – це «проект збереження ідентичності націй в історичному євразійському просторі у новому столітті і в новому світі. Євразійська інтеграція – це шанс для всього пострадянського простору стати незалежним центром глобального розвитку, а не залишатися на окраїні Європи і Азії» [9]. Звідси – неприйняття Росією будь-яких інших інтеграційних проектів, які зачіпають цей простір. Тож серед чинників, які, безумовно, впливають на формування російської ідентичності, є розширення НАТО та ЄС і цивілізаційний вибір України. Вони асоціюються зі знищуючими «Іншими» для російського самовизначення. Варто погодитися з Ф. Лук'яновим, що політика щодо України більше, ніж на будь-якому іншому напрямку, віддзеркалює внутрішні процеси, практики і системи уявлень, що формують (або деформують) саму Росію після СРСР [15]. На початку 1990-х років підтримка незалежності України допомогла Б. М. Єльцину у політичній боротьбі з М. С. Горбачовим. Останній у спробах зберегти хоч якусь єдність СРСР ініціював проект підписання угоди про створення *Союзу Суверенних Держав* (ССД). Передбачалося, що ССД буде конфедерацією суверенних держав з максимально широкою самостійністю у внутрішній політиці та водночас спільним ринком, союзним центром і широкою інтеграцією. Українська РСР дала згоду на підписання нового союзного договору, а на проведеному 17 березня 1991 р. Всесоюзному референдумі з питання збереження Союзу 70 % українців проголосувало «за» [19]. Згодом під час переговорів з американським президентом Дж. Бушом старшим Б. М. Єльцин висловлював готовність визнати незалежність України одразу після референдуму, незважаючи на те, чи підпише українське керівництво політичний союз з Росією. Дійсно, РРФСР визнала незалежність України однією з перших після референдуму 1 грудня 1991 р. А перші кроки до цього було зроблено ще в листопаді 1990 р., коли Л. М. Кравчук і Б. М. Єльцин без згоди союзного центру підписали угоду про взаємне визнання територіальної цілісності РРФСР та УРСР [8]. Вочевидь, для остаточного розпаду Радянського Союзу була потрібна незалежна Україна. Справа навіть не в тому, що Б. М. Єльцин не уявляв собі жоден проект збереження колишнього СРСР без України. Незалежна Україна уявлялася як вагомий аргумент у діалозі з Заходом, який мав би засвідчити очевидні

політичні зміни в Росії. У такий спосіб Б. М. Єльцин переконував тодішнє американське керівництво, що саме Росія буде локомотивом демократизації пострадянського простору. Можливо, він щиро сподівався, що РФ швидко демократизується і перетвориться на полюс тяжіння і привабливості для колишніх радянських республік. Упродовж 1992–1996 рр. незалежність України «переслідувала» Б. М. Єльцина у внутрішній політиці. У гарячій фазі конфлікту президента з Верховною Радою депутати прийняли постанову про те, що передача Криму до складу УРСР відбулася з порушенням Конституції і є незаконною. Ще одна постанова відновлювала статус Севастополя як російського міста федерального значення. У той час Б. М. Єльцин публічно розкритикував опозицію і заявив: «Мені соромно за рішення парламенту. Не розпочинати ж війну з Україною» [4]. Після президентських виборів 1996 р. Б. М. Єльцин намагався усе ж протистояти зближенню України з Заходом. Зокрема, Борис Єльцин наголосив: «Ми спостерігаємо, як розвиваються ваші відносини з українцями. Це не сприяє нашим відносинам з Україною або вирішенню російсько-українських проблем. Нам потрібно, щоб США поводитися стримано у відносинах з Україною. Мені не хочеться вірити, що ви намагаєтеся чинити тиск. Мене дивує активність ваших конгресменів щодо України. Це не допомагає вирішувати російсько-українські питання» [1]. Предметом розмови з президентом США стало розширення НАТО, отож російський президент домагався, щоб Україну та інші пострадянські республіки не розглядали як кандидатів на членство в Альянс хоча б упродовж наступних 10-ти років. Відповідь Б. М. Єльцину від Б. Клінтона містила посилання на політику формування нової ідентичності РФ: «Якщо ми погодимся, що жодна з країн колишнього Радянського Союзу не може вступити в альянс, це буде погано для наших спроб побудувати нову НАТО, але також і для твоїх спроб побудувати нову Росію» [1]. Цим Б. Клінтон вкотре нагадував про обіцянки російського керівництва побудувати в Росії демократію.

Російська політика на українському напрямі зазвичай зосереджувалася на двох-трьох актуальних темах: спочатку – на виведенні ядерної зброї з України і розподілі Чорноморського флоту; згодом – на цінах за російський газ та умовах його транзиту через територію України. Водночас фундаментальні проблеми взаємовідносин залишались невирішеними. І Україна, і Росія тривалий час уникали дискусій стосовно самоідентифікації. Така «деполітизація» теми частково була наслідком свідомого рішення не торкатися складних проблем національно-державного і гуманітарного розмежування двох держав. Першим, хто спробував це зробити, був український президент Л. Д. Кучма 2003 р. у книзі «Україна – не Росія». Російський правлячий клас цю дискусію не підхопив і залишався на позиціях відстоювання історичної та етнічної близькості росіян, українців і білорусів, однак у «критичні» моменти, коли Україна поступово рухалася у напрямі свого цивілізаційного вибору, доводилося різко реагувати. Напередодні президентських виборів 2004 р. В. В. Путін прибув в Україну, щоб обговорити з Л. Д. Кучмою, «як отримати такі результати на виборах, які б захистили російські інтереси» [18]. Хоча дані екзит-полу

показували перемогу В. А. Ющенка, українська ЦВК оголосила, що перемагає В. Ф. Янукович. Російський президент привітав бажаного для себе кандидата в президенти ще до офіційного оголошення результатів. Це стало політичним сигналом до початку боротьби за визнання виборів. «Помаранчева революція» вплинула на внутрішньополітичну ситуацію в Росії: відбулося посилення законів про вибори та фінансування неурядових організацій, створення молодіжних прокремлівських організацій. У ширшому значенні – Росія пішла шляхом у напрямі націоналістичного авторитаризму.

Після того, як українське політичне керівництво висунуло пропозицію про надання Україні Плану дій щодо членства в НАТО, російський президент В. В. Путін 2008 р. особисто прибув на квітневий саміт Альянсу у Бухарест. У своєму виступі він попередив насамперед європейських лідерів щодо можливих негативних наслідків просування України в НАТО. Російський президент не приховував, що РФ не визнаватиме територіальну цілісність України в умовах розколу суспільства з питання вступу до НАТО і чи не вперше публічно висловився про «штучність» її кордонів: «Україна, загалом, є складною дуже державою. Україна у тому вигляді, в якому вона сьогодні існує, вона була створена за радянських часів; вона отримала від Польщі – після Другої світової війни, від Чехословаччини, від Румунії – і наразі ще не всі вирішені прикордонні проблеми на Чорному морі з Румунією. Отже, від Росії величезні території отримала на сході і на півдні країни. Це складне державне утворення. І якщо внести туди натівську проблематику, інші проблеми, це взагалі може поставити на межу існування самої державності» [7]. Російсько-грузинська війна у серпні 2008 р. підтвердила серйозність намірів В. В. Путіна створити перепони на шляху євроатлантичної інтеграції для колишніх радянських республік. Примітно, що редакція Концепції зовнішньої політики РФ (2008) уперше містила згадування про Україну: «Росія зберігає негативне ставлення до розширення НАТО, зокрема до планів прийому в члени альянсу України та Грузії» [13], яке лише підкреслювало російське сприйняття її обмеженої суб'єктності. На Валдайському форумі у жовтні 2014 р. вже вкотре В. В. Путін зазначив: «Потрібно визнати, що Україна є доволі складносурядним державним утворенням. Так склалося, і ми виходимо з історичної даності» [6]. Подібні висловлювання про Україну як «географічне вираження» (поняття, використане Меттерніхом 1847 р. щодо Італії), дискурсивна фрагментація держави на колишні історичні регіони (наприклад, «Новоросія», «Львів яким був містом, якщо не польським?» тощо) не лише провокують націоналістів сусідніх держав, а й формують підставу для подальшого обговорення форми державного устрою України. Федералізація, яку ніколи серйозно не розглядали як внутрішній український проект, тепер нав'язують ззовні як формулу врегулювання конфлікту на Сході України.

Дефіцит «політики ідентичності», необхідної для вирішення «українського питання», заповнювали в РФ двома ідеологіями – «імперством» і націоналізмом. Конкуруючи за першість у патріотичному таборі, вони намагалися дати відповідь на питання: навіщо Росії потрібна Україна? Оскільки імперці єдино

можливою формою існування Росії визнають імперію, то їхня стратегія відновлення величі держави обов'язково передбачає повну або часткову реінтеграцію України: або до складу Росії, або в якесь контрольоване Росією наддержавне утворення, наприклад, євразійський союз. Для націоналістів Україна є просто штучним утворенням, яке насильно утримує території з руським населенням і руською ідентичністю, намагаючись їх українізувати. Відповідно, кращим способом вирішення «українського питання» для них було б відокремлення руських регіонів від України і приєднання їх до Росії. (За версією російського керівництва, не стільки для відтворення імперії, скільки для завершення процесу будівництва руської національної держави). Націоналістичний дискурс про «розділений народ» виник як опозиція поміркованому курсу Б. М. Єльцина щодо захисту співвітчизників. Він об'єднав мільйони людей, які вважали себе руськими, і які не за своєю волею після розпаду СРСР стали громадянами (або особами без громадянства) кількох сусідніх держав. Протягом 1998–2001 рр. було кілька спроб надати цій концепції форму законодавчих ініціатив. У комітетах російського парламенту обговорювали законопроекти «Про національно-культурний розвиток руського народу», «Про право руського народу на самовизначення, суверенітет на всій території Росії і возз'єднання в єдиній державі», «Про руський народ». Однак за них так і не проголосували. На початку 2000-х років відбулася маргіналізація дискурсу про руський народ і його право на возз'єднання. Націоналісти активізувалися, коли виник шанс розколоти Україну і відокремити від неї так звані російськомовні регіони. Імперці виявились найактивнішими, коли вирішувалося питання про вступ України до Євразійського економічного союзу. Виходячи зі своїх уявлень про російську ідентичність, імперці і націоналісти не погоджувалися на «буферне» становище України. Перші хотіли її інтеграції у неоімперське утворення, другі – розпаду етнокультурних кордонів. Що стосується офіційної російської влади, то вона не могла пояснити, чому Україна має бути «буфером», що в культурно-політичному сенсі вона має розділити, пряме зіткнення чого з чим вона могла б запобігти. Російська сторона не змогла пред'явити зрозумілу політику ідентичності для обґрунтування своєї позиції.

До весни 2014 р. російське політичне керівництво утримувалося від того, щоб використовувати ідею про «розділений народ» для легітимації своїх дій. Вперше така думка пролунала у зверненні президента РФ 18 березня 2014 р.: «Руський народ став одним з найбільших, якщо не сказати найбільшим, розділеним народом у світі» [17]. Водночас російський президент неодноразово наголошував, що руські і українці – «один народ». Зокрема, зазначав: «Мені здається, що руський та український народ – це практично один народ. Хто б чого не говорив» [12]; «Ми любимо Україну. Український народ, насправді, я вважаю братським, якщо взагалі не одним, не частиною руського народу» [10]. Тезу про «один народ» з глибокими історичними екскурсами російський президент надалі розгорнув міркуваннями щодо української ідентичності. Під час щорічної підсумкової прес-конференції 19 грудня 2019 р. В. В. Путін висловив своє бачення щодо походження українців: «Ось у нас відбуваються

суперечки з Україною. Є українська ідентичність, так, вона сформована. А хто був автором? Граф Потоцький – відомий дослідник, вчений та письменник» [5]. Саме він, за версією російського президента, «вперше заговорив про українців як окремих етнос». Такі висловлювання про походження українців спрямовані на створення уявлень про «штучність» української нації на додачу до «штучних» кордонів, які розділяють «один народ». Останню порцію думок щодо українців В. В. Путін висловив у відеоблозі А. Ванденка «20 питань до Путіна» 21 лютого 2020 р. Він пояснював, що українців як окремої етнічної спільноти взагалі не існувало, причому застосовуючи наголос на першому складі у слові «укрАїнці», російський президент переконував, що це географічна, а не етнічна назва: «Українцями називали людей, які жили на кордонах Російської держави. Українці були у Пскові, українцями називали тих, хто захищав з півдня від набігів кримського хана. На Уралі, повсюди. Значить, у нас не було ніяких мовних відмінностей» [2]. «Ми – один народ» – це не просто гасло, а політика російської ідентичності, яка має наступальний характер щодо політики української ідентичності.

Тривалий час у російському офіційному дискурсі превалював образ України як «своєї». Він базувався на визнанні культурної і мовної близькості слов'янських народів – росіян, білорусів і українців. Ігнорування ментальних відмінностей і невизнання існування де факто незалежної України мали своїм наслідком неадекватну зовнішню політику на українському напрямі, яка нагадувала ситуативне реагування на те, що у певні моменти сприймали як загрозу російським інтересам. Очевидні і провал цієї політики, що не досягла жодної зі стратегічних цілей, і причина провалу – відсутність ціннісної бази. Наразі «своєї» України у масовій свідомості росіян вже не існує, оскільки нашу країну зачислили до «пантеону ворогів» разом з Естонією та Великою Британією. Водночас для переважної більшості представників російського правлячого класу, культурних кіл і населення українці (за винятком, можливо «галичан») не є значущим «Іншим», їх сприймають разом з руськими як «один народ». Російський офіційний дискурс сприяє укоріненню такого уявлення, чим створює підґрунтя для подальшого втручання Росії у політику української ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк Е. Что на самом деле Ельцин сделал для Украины / Е. Антонюк // *Украина.ру*. 31.12.2019. – URL : <https://ukraina.ru/history/20191231/1026220838.html>.
2. Большая пресс-конференция Владимира Путина 19 декабря 2019 г. – URL : <http://kremlin.ru/events/president/news/62366>.
3. Владимир Путин: Я не думаю, что США представляют для России угрозу. – URL : <https://russian.rt.com/article/56062>.
4. Выступление Владимира Путина на саммите НАТО (Бухарест, 4 апреля 2008 г.). – URL : <https://www.unian.net/politics/110868-vyistuplenie-vladimira-putina-na-sammite-nato-buharest-4-aprelya-2008-goda.html>.
5. *Громенко С.* Путин, Крым и «мешок картошки» / С. Громенко. – URL : <https://ru.krymr.com/a/28144232.html>.

6. Заседание международного дискуссионного клуба «Валдай» (19 сентября 2013 г.). – URL : <http://kremlin.ru/events/president/news/19243>.
7. Заседание международного дискуссионного клуба «Валдай» 19 октября 2017 г. – URL : <http://kremlin.ru/events/president/news/55882>.
8. Зевелев И. Границы русского мира. Трансформация национальной идентичности и новая внешнеполитическая доктрина России / И. Зевелев // Россия в глобальной политике. 27 апреля 2014. – URL : <https://globalaffairs.ru/number/Granitsy-russkogo-mira-16582>.
9. Историческая речь Путина на Селигере: «Позволить всем растерзать себя, убить?» – URL : <https://www.mk.ru/politics/2014/08/29/istoricheskaya-rech-putina-na-seligere-pozvolit-vsem-rasterzat-sebya-ubit.html>.
10. Концепция внешней политики РФ (2008 г.). – URL : <http://kremlin.ru/acts/news/785>.
11. Концепция внешней политики РФ (2016 г.). – URL : <http://kremlin.ru/acts/bank/41451>.
12. Лукьянов Ф. Украинский вопрос для будущего России / Ф. Лукьянов // Россия в глобальной политике. 24 апреля 2018. – URL : <https://globalaffairs.ru/number/Ukrainskii-vopros-dlya-buduschego-Rossii-19532>.
13. Миллер А. Отстраненность вместо конфронтации. Постевропейская Россия в поисках самодостаточности / А. Миллер, Ф. Лукьянов // Россия в глобальной политике. 27 ноября 2016. – URL : <https://globalaffairs.ru/number/Otstranennost-vmesto-konfrontatsii--18477>.
14. Обращение президента Российской Федерации 18 марта 2014 г. – URL : <http://kremlin.ru/events/president/news/20603>.
15. Путин был готов остановить «оранжевую революцию» силой. – URL : https://www.bbc.com/russian/international/2012/01/120126_putin_russia_west_part_two.
16. Референдум-1991. Як Україна обрала незалежність // Корреспондент.net. 1 грудня 2016. – URL : <https://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/3781495-referendum-1991-yak-ukraina-obrala-nezalezhnist>.
17. Тренин Д. Понять Украину. Новый этап становления российского государственного проекта / Д. Тренин // Россия в глобальной политике. 30 октября 2017. – URL : <https://globalaffairs.ru/number/Ponyat-Ukrainu-19123>.
18. Цымбурский В. Остров Россия. Циклы похищения Европы / В. Цымбурский. – URL : <http://old.russ.ru/antolog/inoe/cymbur.htm>.
19. Case Number: 2015-0782-M. – URL : <https://clinton.presidentiallibraries.us/items/show/57569>.
20. <https://www.youtube.com/watch?v=R3Yx5u85sYM>.
21. Svarin David. The construction of «geopolitical spaces» in Russian foreign policy discourse before and after the Ukraine crisis / David Svarin // Journal of Eurasian Studies. V. 7. July 2016, P. 129–140. – URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1879366516300033>.

Стаття надійшла до редколегії 30.08.2019

Прийнята до друку 10.09.2019

«UKRAINIAN ISSUE» IN RUSSIAN IDENTITY POLICY

Iryna Bohinska

Vasyl' Stus Donetsk National University,
21, 600- richya Str., Vinnytsia, Ukraine, 21021, tel. +380 (432) 50-89-48,
e-mail: i.boginska@donnu.edu.ua

An analytic approach is designed to link foreign and identity policies reveals policymaker's the worldviews and beliefs. Identifying a link makes it possible to understand a policy decision that cannot be explained by the rational choice or long-term interest categories. It is obvious that the decisions on annexation of Crimea, the resolution of the armed conflict in the East of Ukraine are difficult to explain only through the lens of geopolitical revanchism of the Russian Federation. The current state of Russian-Ukrainian relations is determined by the conflict of identities. Both Ukraine and the Russian Federation have departed from the logic of the post-Soviet state and are trying to create future-oriented political

projects. In the armed conflict, the Ukrainian political project is building on an anti-Russian basis, and its success depends on further distance from Russia. The Russian political class also pursues a policy negativizing the image of a neighboring state, creating narratives about the artificiality of the modern Ukraine's borders and the extreme weakness of its institutions (failed state). At the same time, it is actively promoting the idea of Ukrainians and Russians are «one people». This «big idea» is placed in official discourse to please the nationalists, does not so much justify the Putin's actions in Ukraine, but shapes the future Russian policy in the «Ukrainian issue». Resolving identity conflicts will help to shape modern political nations that will define the geographical boundaries of their states. It is important for Ukraine that the Ukrainian political nation can influence the Russians' perceptions the possible borders of their own state.

Key words: identity; foreign policy; political nation; borders; narrative; official discourse; Ukraine; Russian Federation.